

Олег Семенович ПАДАЛКА

Проректор з економіки і організації навчально-виховної роботи Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, професор, доктор педагогічних наук.

Vice-rector for economy and educational work organization of National Pedagogical Dragomanov University, Professor, Doctor of Pedagogical Sciences.

ПРОФЕСІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У статті запропоновано модель педагогічної технології професійно-економічної підготовки майбутнього вчителя, вказано на особливості концепції педагогічних технологій з урахуванням новітніх досягнень педагогічної науки, зазначено основні напрями удосконалення педагогічної складової вітчизняної вищої освіти.

Розвиток сучасного суспільства і освіти зумовлює потребу в професійно-економічній підготовці майбутнього вчителя у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Саме у вищому навчальному закладі майбутні вчителі мають можливість оволодівати загальними і спеціальними знаннями, що сприяє ефективній соціалізації особистості, у тому числі і її професійній спеціалізації, і є надзвичайно актуальним сьогодні, у зв'язку із зростанням ролі людського чинника за умов глобалізації соціально-економічних проблем людського життя, загострення міжнародної конкуренції в усіх галузях. Стрімка інтелектуалізація економіки визначила наступний етап розвитку суспільства як інформаційний, в якому найбільш цінним ресурсом виступає інформація та наукомісткі технології.

Глобалізаційні та інтеграційні процеси висувають нові вимоги до освіти, зумовлюють необхідність кардинальних змін в її змісті, спрямованості, формах організації та фінансування. У системах освіти різних країн світу об'єктивно відбуваються процеси інтернаціоналізації їх діяльності. Зазначимо, що це пов'язано з причинами як внутрішнього характеру (забезпечення потреб національної економіки у кваліфікованих кадрах), так і зовнішнього (необхідність забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовому середовищі).

Інтернаціоналізація освіти в сучасних умовах виявляється в таких особливостях:

- міграція робочої сили зумовлює потребу у визнанні дипломів, що актуалізує питання уніфікації та стандартизації форм організації освіти;

- формуються єдині вимоги до змісту освіти, тобто відбувається її спрямованість на певний набір знань, навичок та умінь, які мають бути засвоєні індивідом;

- відбувається інтернаціоналізація фінансових ресурсів освіти: залучаються зовнішні джерела в освіту у вигляді коштів, грантів, кредитів міжнародних організацій, фондів та установ інших країн;

- з'являються міжнародні форми організації освітньої діяльності: міжнародні спільні освітянські та наукові проекти, спільні навчальні заклади, можливість одночасного одержання дипломів вищих навчальних закладів у різних країнах.

Такий підхід висуває актуальні завдання щодо забезпечення якості професійно-економічної підготовки майбутнього вчителя у ВНЗ, серед яких:

- входження освіти нашої держави у світовий освітній простір;
- органічне включення економічної освіти у навчальний процес ВНЗ, створення конкурентоспроможної професійно-економічної освіти та підвищення її якості;
- досягнення органічного зв'язку економічної освіти у ВНЗ із розвитком економічної системи України;
- забезпечення професійно-економічних знань, умінь, навичок випускників ВНЗ та їх участь в економічному житті України;
- посилення впливу освіти і науки на розвиток національної економіки;
- інформатизація професійно-економічної освіти;

- створення системи неперервної економічної освіти в системі «загальноосвітня школа – ПТНЗ, коледж – ВНЗ – післядипломна економічна освіта»;
- посилення виховної спрямованості економічної освіти, подолання розриву між освітою і вихованням студентської молоді.

У своїй статті «Людина і освіта у вимірах економічної цивілізації» В. Г. Кремень доходить висновку, що в сучасних умовах економічний вимір є домінуючим з посеред усіх аспектів соціокультурного життя, є певним мірилом і орієнтиром. Вчений зазначає «Нова епоха, нова людина, нова мораль, нові цінності нової – економічної цивілізації потребують нових підходів та осмислення в усіх сферах, зокрема й таких важливих складниках суспільства, як духовність, культура та освіта. Економічний вимір ставить реальні акценти, позбавляє обмеженості і утопізму. Саме цей висновок і дозволяє зрозуміти сутність сучасної духовності і гуманізму в контексті глобалізації та соціоекономічних процесів». У цьому разі гуманітарна освіта і педагогічний процес мають будуватися з урахуванням економічних запитів сучасної людини, а отже професійно-економічна підготовка у вищих навчальних закладах має стати одним із пріоритетних напрямів навчання і виховання майбутнього вчителя.

Професійно-економічна підготовка нами розглядається як системно-функціональні технології менеджменту та управлінсько-функціональна природа економічної діяльності, невіддільна від об'єктивної структури професійно-педагогічної

сфери, з нею поєднана й інтегрована. Вона здійснюється тільки в контексті професійно-економічної підготовки вчителя під час реалізації змісту освіти викладачами кафедр, інститутами (факультетами), ректоратом. Ідея педагогічної технології професійно-економічної освіти вчителя впливає із специфічної інтегрованої сутності освітньої діяльності, структури і змісту її когнітивних аспектів, що ґрунтуються на взаємозалежній зумовленості професійно-особистісних компонентів, на враховуванні базових та індивідуальних якостей майбутніх учителів у процесі їхньої підготовки.

Нами запропоновано модель педагогічної технології, що охоплює мотиваційний, когнітивний і процесуально-діяльнісний та організаційно-методичний компоненти. Найважливішими підходами до моделі формування особистості вчителя мають бути:

- об'єктивна взаємодія, взаємозумовленість усіх інтегрованих компонентів технологій в їхньому динамічному поступі;
- методи мінімізації абстрагованості схеми професійно-економічної підготовки вчителя;
- засади управлінської системи дій викладача, колективу кафедри, інституту (факультету), ректорату, що необхідно організувати в ході оптимально прогнозованого навчально-виховного процесу з метою забезпечення належного рівня економічної підготовки;
- інноваційний управлінський процес, що підтримується поєднанням

комп'ютерних засобів управління з традиційними формами організаційної роботи;

– система забезпечення механізму реалізації професійно-економічної підготовки майбутнього вчителя в умовах взаємодії внутрішніх і зовнішніх чинників модернізації підготовки фахівця, що має особистісно орієнтований характер, відповідає потребам неперервного професійного зростання, розвитку фахового мислення, що забезпечується комплексним впливом теоретичної і практичної підготовки, самостійної роботи студентів.

Особливістю **концепції педагогічних технологій** професійно-економічної освіти вчителів є поетапне особистісно орієнтоване формування компетентності в галузі економіки, готовності до педагогічної діяльності впродовж адаптивно-професійного, професійно-розвивального, професійно-продуктивного і професійно-дослідницького етапів навчання у вищому педагогічному навчальному закладі.

Майбутні вчителі повинні вміти орієнтуватися в складному глобальному середовищі, працювати на міжнародних ринках праці, оперувати сучасними інформаційними та комунікативними засобами, вміти знаходити, відбирати та аналізувати потрібну інформацію. Наші випускники мають бути конкурентоспроможними, мати певний світогляд, володіти відповідними фаховими і економічними знаннями, вміти ними ефективно користуватися у своїй практичній діяльності.

На сьогодні існує нагальна потреба вирішення проблем професійно-економічної підготовки майбутніх педагогів, що виходить за межі локальних змін у навчальних планах, змісті окремих навчальних дисциплін, організаційно-методичних аспектах навчального процесу.

У цьому контексті подальшого удосконалення потребують модульно-рейтингова, кредитно-модульна, компетентнісна та особистісно розвивальна моделі навчання, що істотно відрізняються від традиційних підходів, і нові цінності освіти, коли на зміну звичному культу успішності, дисципліни приходить орієнтація на людську особистість, а також полікультурність, наукоємність, інформаційна насиченість педагогічних систем, нові форми оцінювання результатів освіти.

Педагогічні технології професійно-економічної підготовки майбутнього вчителя є складно організованими, багатофункціональними, відкритими, нелінійними, цілісними динамічними системами. Творче використання інноваційних технологій є важливою умовою формування, розвитку і збагачення професійно-економічних знань майбутнього вчителя, його готовності до професійної діяльності. Процес ступеневої освіти студентів має відносну самостійність, свою професійно-дидактичну мету, конкретні виховні завдання, певні суперечності та закономірності становлення і динаміки розвитку особистості, що реалізуються у навчально-пізнавальній діяльності.

Сучасною тенденцією розвитку педагогічних технологій професійно-

економічної підготовки вчителя як відкритої системи ступеневої освіти особистості є врахування індивідуальності, психологічної структури майбутнього спеціаліста, проявів його активності, підвищення ролі самоврядування, формування майбутнього фахівця засобами навчально-пізнавальної діяльності. В її основі – пізнавальна діяльність студента, що спирається на динаміку структур навчальної інформації, предметно-змістовий компонент мети, конструювання навчальних завдань, можливість використання нової пізнавальної інформації. Такий підхід сприяє вдосконаленню технології професійно-економічної підготовки майбутнього вчителя і дає змогу подолати пасивність студента, активізувати розвиток економічного мислення на основі вдосконалення нових форм стосунків і спілкування, створення необхідних умов для їхніх творчих пошуків, утвердження власної думки, підтримки оптимальних ситуацій вільного вибору.

Лісабонська стратегія різко змінила погляди на співвідношення національного та загальноєвропейського рівнів компетенцій у вищій освіті і означила мету:

- створити найбільш конкурентоспроможну та динамічну, оперту виключно на інноваційне знання, економіку, здатну до стійкого економічного зростання;
- створити більшу кількість робочих місць;
- досягти вищої соціальної згуртованості.

Звернемось лише до аналізу стратегії і практики української держави у

контексті європейської інтеграції. Тут, на мій погляд, існує декілька проблем, які необхідно вирішити:

Першим кроком має бути обрання світоглядної платформи.

Другим кроком є вибір ідеології вирішення проблем підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Нині наша освіта потребує не модернізації, а докорінного оновлення змісту, що детермінується якісно новим поділом суспільної праці, а також оновлення принципів організації та управління суспільними сферами. І це стосується як професійно-технічної, так і вищої школи.

Перехід від індустріальної до інформаційної цивілізації вимагає оновлення номенклатури професій з урахуванням вимог ринку праці.

Науково-технічний прогрес потребує розподілу системи вищої освіти на три основні частини:

- перша її частина повинна увести у соціум особистість на основі інклюзивної освіти і адаптувати її до умов елементарної праці і життєдіяльності;
- друга частина освіти, що обслуговує наявні виробничі сили, має її модернізувати відповідно до здобутків НТП, технологічних вимог галузі і регіональних програм розвитку;
- третя частина спрямована на підтримку становлення інформаційної фази світової спільноти і потребує посилення наукової підтримки. Тому створення на базі ВНЗ технопарків і технополісів, розгортання експериментальної і виробничої основи є вимогою нового етапу розвитку вищої професійної освіти.

Варто також наголосити на головних **напрямах удосконалення педагогічної складової вищої освіти.**

По-перше, вітчизняна педагогічна система повинна узагальнювати досягнення світової фундаментальної науки, піддавати здобуте знання педагогічній обробці і планомірно, скажімо, раз на п'ятьдесят років, вводити їх до навчальних програм у всіх ланках освіти.

По-друге, характер епохи вимагає відійти від фактологічної парадигми освіти до методологічної, тобто навчити викладачів ВНЗ здобувати знання разом зі студентами, аспірантами.

По-третє, постає проблема підготовки вчителя нової генерації: вчите-

ля не тільки багатомовного, обізнаного у інформаційних технологіях, полікультурного і толерантного, а ще й здатного до індивідуальної проектно-конструкторської діяльності, оскільки без цього не можна реалізувати принцип людиноцентризму.

По-четверте, педагогіка XXI століття повинна збагатитись інноваційною **інфраструктурою навчально-виховної діяльності.**

Звісно, що освіта такий шлях подолати самотійно не може. Тому своє слово повинна сказати держава, яка має такі потужні інструменти впливу, як державна освітня політика, державне регулювання і державне управління.

Література:

1. Андрущенко В. П. Пріоритети розвитку освіти XXI століття / В. П. Андрущенко // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: альманах. – К., 2000. – С. 155–160.
2. Бех В. П. Генезис спеціального організму країни. – Запоріжжя: Просвіта. – 2000 – 286 с.
3. Зязюн І. А. Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії / І. А. Зязюн // Постметодика. – 1998. – № 1. – С. 4–10.
4. Кремень В. Людина і освіта у вимірах економічної цивілізації / В. Г. Кремень // Зеркало тижня. – 21.10.2006 – № 10.
5. Падалка О. С. Професійно-економічна підготовка вчителя: моногр. / О. С. Падалка. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 310 с.
6. Падалка О. С. Дидактично-технологічна підготовка магістрів: прикладний аспект: моногр. – Кн. 1/2 / О. С. Падалка, А. С. Нісімчук. – Луцьк, 2004. – 156 с.
7. Прокопенко І. Ф. Педагогічна технологія / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов. – Харків: Основа, 1995. – 104 с.

ПАДАЛКА ОЛЕГ СЕМЁНОВИЧ.
ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ
В КОНТЕКСТЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ.

В статье предложена модель педагогической технологии профессионально-экономической подготовки будущего учителя, указаны особенности концепции педагогических технологий с учетом новых достижений педагогической науки, перечислены основные направления совершенствования педагогической составляющей отечественного высшего образования.

PADALKA O. S.
«PROFESSIONAL-ECONOMIC TRAINING
OF FUTURE TEACHER IN THE CONTEXT
OF EUROPEAN INTEGRATION».

The article presents a model of pedagogical technology of professional economic training of a future teacher, features of the concept of pedagogical technologies with the latest achievements of pedagogical science are indicated, main directions of improving pedagogical component of the national higher education are pointed out.